Bo Lundgren: Möjligheternas Europa

Talare
Bo Lundgren
Partiledare, Moderaterna

Datum
5 december 2000

Plats
Handelshögskolan

I en tid av snabba förändringar och stora utmaningar känns det spännande att tala om möjligheternas Europa vid möjligheternas Handelshögskola. Och det känns viktigt, eftersom det var här Staffan Burenstam Linder var verksam både som professor och rektor. Staffan var en betydelsefull ekonom, en utomordentligt skicklig politiker och en uppskattad rektor.

Många lever livet framlänges och förstår det baklänges. Inte Staffan. Han var alltid steget före. Han såg sammanhangen, men framför allt möjligheterna.

Staffan Burenstam Linder har spelat en stor roll för Sverige: Större än vad många inser. Redan på 70-talet – när det ännu inte var självklart – betonade han den fria handeln och den fria ekonomins enorma betydelse för Sverige och världen.

Hans Europaengagemang startade tidigt. Det var ett engagemang som han kände glädje över att få driva genom sin roll i Europaparlamentet.

Staffan var bland de första att inse vikten av att konkret stödja reformprocessen i Central- och Östeuropa. Han tog initiativet till att starta Handelshögskolan i Riga. Staffan insåg att det bästa sättet att hjälpa en ung nation är att unga människor får bra utbildning.

Få personer har varit så inspirerande att jobba tillsammans med som Staffan. Han lämnar ett stort tomrum efter sig både i Sverige och utomlands.

I maj 1945 gladdes människor över hela världen åt att det förödande krig som förhärjat Europa i nästan sex år äntligen var slut. Det var det blodigaste krig som dragit fram över Europa. Bara drygt 20 år före dess utbrott hade kanonerna

tystnat i det dittills värsta krig mänskligheten skådat. Krig och konflikter har hemsökt den europeiska kontinenten genom hela dess historia.

Efter krigsslutet 1945 var man fast besluten att inte återupprepa misstagen från 1918. I september 1946 höll en av 1900-talets absolut största politiker, Winston Churchill, ett tal i Zürich. Han sade:

”Tänk om Europa en gång kunde enas för att dela sitt gemensamma arv, då skulle det inte finnas någon gräns för den lycka, den framgång och den ära som dess tre eller fyra hundra miljoner människor skulle njuta av …”

Dagens europeiska samarbete bygger på insikten att friheten och freden hänger samman och alltid måste försvaras. Att fri handel och fri rörlighet knyter människor och nationer samman och bidrar till att säkra freden. Att en fri och öppen ekonomi är ekonomi är den grund på vilken vi gemensamt kan bygga vårt välstånd.

Det var framför allt Europaengagemanget som gjorde att jag gick med i Moderata Samlingspartiet. Redan 1962 sade partiet ”Ja till Europa” i en valrörelse. Det tog ända till 1995 innan visionen blev verklighet. Idag förenar det europeiska samarbetet nästan 400 miljoner människor och står inför en historisk möjlighet att knyta samman hela Europa.

Utvidgningen av Europeiska unionen kommer att förena ännu fler länder i detta samarbete för frihet, fred och välstånd. Den tjeckiske presidenten Vaclav Havel beskrev grunden när han sade:

”Föreställningen att det skulle kunna finnas två Europa är falsk. Som om en del av ett rum skulle vara uppvärmt och en annan del förbli kall. Det finns bara ett Europa trots olikheterna.”

Vägen till medlemskap kan vara lång och besvärlig. I Central – och Östeuropa har de blivande medlemmarna tagit sig an den gigantiska uppgiften att återupprätta det som förötts under det kommunistiska förtrycket, att bygga demokratiska institutioner där sådana aldrig tidigare funnits, att återuppbygga demokratin där den trampats under fötterna och att omvandla sina ekonomier

från socialistiska planekonomier till fungerande marknadsekonomier.

Då är det viktigt att ljuset i slutet av tunneln är klart och distinkt. Även om ett långt reformarbete, eller svåra förhandlingar om komplicerade områden, återstår är det ett oavvisligt krav att EU är redo att ta emot de första nya medlemmarna år 2003. Det är också viktigt att slå fast att varje kandidatland förhandlar på sina egna meriter. När villkoren är uppfyllda skall dörren till medlemskap stå öppen.

När Grekland, Portugal och Spanien blev medlemmar för närmare 20 år sedan handlade det inte bara om att stödja en positiv ekonomisk utveckling i dessa länder. Det handlade även om att säkra demokratin.

Vi har nu en skyldighet att hjälpa och stötta kandidatländerna så att inte en besvikelse eller frustration över ett svårhanterlig reformprocess eller ett gäckande medlemskap spelar de krafter som vill vända sig bort från Europa i händerna. Det finns oroande tecken på en extrem nationalism som måste tas på allvar.

Alla Europas länder som delar EU:s värderingar och uppfyller kriterierna för medlemskap måste vara välkomna in i europasamarbetet. Vi drev starkt och fick gehör för att Turkiet skulle bli ett kandidatland.

EU ställer strikta krav vad gäller mänskliga rättigheter i Turkiet. Det är bra. Turkiet skall uppfylla samtliga krav som gäller för övriga ansökarländer. Varken mer eller mindre. Men det får aldrig bli fråga om att flytta målstolparna utmed resans gång.

Detta gäller också på sikt de länder i krisområdet på västra Balkan som i framtiden stabiliseras och utvecklar väl fungerande demokratier och marknadsekonomier.

Ett kandidatland som uppfyller kriterierna för medlemskap skall inte behöva vänta på andra kandidatländer som inte hunnit lika långt. Varje kandidatland förhandlar på sina egna meriter. Det spelar ingen roll var landet ligger i Europa. Det spelar inte heller någon roll hur stor eller hur liten man är.

Vid EU:s toppmöte i Nice skall viktiga beslut om EU:s framtida former fattas. Att vi får ett Nicefördrag är en förutsättning för att unionen skall kunna välkomna nya medlemmar den 1 januari 2003. Förhandlingarna med kandidatländerna får inte stupa på att EU inte klarar att reda ut hur beslutsregler och institutioner skall vara utformade.

Det är svåra frågor som skall lösas och mycket står på spel. Det handlar om röstviktningen i rådet, att varje land får behålla rätten att utse en kommissionär, utökad användning av kvalificerad majoritetsomröstning och utökat samarbete mellan länder, så kallad flexibel integration. Nice-toppmötet får inte urarta till en dragkamp som skymmer EU:s grundläggande mål.

På sikt kommer EU:s femton medlemsländer att utökas till ett trettiotal. Det innebär att unionen växer till att omfatta nästan 600 miljoner människor.

Ett EU som innehåller medlemmar från Central- och Östeuropa, Cypern, Malta och Turkiet blir både större och annorlunda. Vi får en union som gränsar mot Ryssland, Moldavien, Ukraina, Vitryssland och Kaukasus. Och faktiskt också Irak och Iran. Den ryska enklaven Kaliningrad kommer att omges av EU-länder. EU kommer naturligtvis att behöva fördjupa sitt samarbete med samtliga dessa länder.

Framtidens EU kommer att bestå av en mycket brokigare skara än dagens femton västeuropeiska länder. Men samtidigt också mycket mer spännande.

I Sverige finns det ett starkt stöd för EU:s utvidgningsprocess. Men stödet är inte lika starkt i alla medlemsländer. De som är mindre entusiastiska pekar på kostnaderna och betonar att unionen kommer att bli ohanterlig. De missar att utvidgningen handlar om långsiktiga investeringar som kommer att kunna ge betydande avkastning på sikt, inte bara ekonomiskt utan även mänskligt och kulturellt.

EU:s utvidgning har, naturligt nog, också gett upphov till en mer långsiktig debatt om hur vi skall samarbeta i ett EU med runt 30 medlemmar. Tysklands utrikesminister Joschka Fischer inledde med sitt anförande på

Humboldtuniversitetet i Berlin en intressant diskussion om Europas framtid. Bland de många frågor han tog upp fanns tanken på att några länder skall utgöra en slags kombinerad förtrupp och kärngrupp i ett framtida, större EU.

Tanken är att ett antal länder skall utgöra pionjärer på nya samarbetsområden. Detta skulle säkerställa att Europasamarbetet kan fördjupas även när EU växer.

Detta är sannolikt, åtminstone som en övergångslösning, oundvikligt. Samtidigt får inte det fördjupade samarbetet skapa ett A-lag och ett B-lag. Det kan finnas krav och kriterier för att delta, men är dessa väl uppfyllda måste samarbetet stå öppet för alla.

Jag avvisar bestämt ett motiv som statsminister Göran Persson anger för flexibel integration, när han säger:

”Det kommer att befria vissa regeringar från att tvingas in i inrikespolitiska konflikter för att inte hindra unionen att gå vidare i integrationen.”

Jag har full förståelse för att socialdemokraternas gräl med vänsterpartiet och miljöpartiet om Europapolitiken lägger sordin på stämningen i regeringskansliet. Men utsikterna att för all framtid utgöra Europas släpankare tillsammans med dessa partier borde kanske stämma till eftertanke.

Innan vi diskuterar en ytterligare fördjupning av samarbetet, bör vi emellertid ställa oss den mer grundläggande frågan: Vad skall EU göra? Det är hög tid att vi får en debatt om hur vi skall bygga medborgarnas, inte politikernas Europa.

I takt med att EU växer och utvecklas blir unionen ännu viktigare för Sverige. Men det ställer också ökade krav. Vi måste veta i vilken riktning vi vill att unionen skall färdas annars kommer andra att bestämma åt oss.

I Sverige ses det europeiska samarbetet många gånger som tungt och byråkratiskt. Fördelarna skyms av problemen och komplikationerna. Därför är det viktigt att faktiskt peka på de möjligheter medlemskapet ger oss.

Hur vi med grund i gemensamma värderingar kan värna demokrati, öppenhet

och mänskliga rättigheter. Ett arbete som utgör en positiv kraft långt utanför EU:s nuvarande gränser.

Hur den gemensamma marknaden kan utgöra en vitaliserande kraft på den europeiska kontinenten.

På toppmötet i Lissabon sattes målet upp att inom ett decennium skall Europa bli ”världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi”. Det är ett mycket ambitiöst mål, och om det skall lyckas så är det mycket som måste åstadkommas. Jag tror dock att det ligger inom räckhåll, om vi förmår att ta till vara det bästa av de möjligheter det europeiska samarbetet erbjuder. Viktigast är emellertid att de enskilda länderna genomför de reformer som leder till mera förändringsbenägna och flexibla ekonomier.

Den gemensamma marknaden, med dess fria rörlighet för människor, varor, tjänster och kapital, skapar förutsättningarna för en stark och dynamisk utveckling. Genom ökad konkurrens uppnår vi högre effektivitet och många förbättringar. I flera länder har man en positiv utveckling där offentliga monopol successivt luckras upp och avskaffas.

Det krävs politisk vilja för att riva politiska barriärer. Då måste modet finnas att på EU:s toppmöten ta tag i dessa frågor. Då måste Göran Persson lova att inte göra toppmötet i Göteborg till ett AMS-möte för hela Europa.

En stor och viktig utmaning är att göra tjänster som utbildning, sjukvård och social service till en del av den gemensamma marknaden, oavsett om finansieringen sker genom skatt eller på annat sätt. Det skulle ge betydande kvalitetsförbättringar.

Varför skulle vi inskränka rätten att välja sjukvård eller universitet bara till det egna landet? Jag skulle vilja att alla svenskar hade möjlighet att utnyttja en vårdgaranti i hela Europa. Vilket framsteg det skulle vara. Det skulle öppna nya möjligheter för patienter som annars tvingas vänta i långa köer.

Och jag skulle vilja att alla studenter hade möjligheten att tillbringa en tid som annars skulle tillbringats vid ett svenskt universitet eller högskola, mot en motsvarande tid vid ett utländskt universitet men utan att nödvändigtvis växlas mot en utländsk student. Men det kräver något helt annat än det nuvarande

Erasmusprogrammet.

Om vi skapar en sådan möjlighet för alla europeiska studenter skulle det göra mycket för att vitalisera den europeiska utbildningen och forskningen. Det skulle också kunna utgöra en språngbräda ut i världen och lägga grunden för ett ännu bredare internationellt samarbete.

Samtidigt skall EU inte ägna sig åt allt. Samma skäl som i svensk inrikespolitik går att anföra mot en stat som gör anspråk på att göra allt är också tillämpbara på europeisk nivå: Den stat eller union som gapar över för mycket klarar inte av att sköta det som måste lösas gemensamt. Då undergrävs den enskildes frihet och trygghet samtidigt som viktiga gemensamma angelägenheter inte blir lösta.

Det europeiska samarbetet skall inte syssla med sådant som enskilda människor eller det civila samhället klarar bättre eller lika bra. Det skall heller inte omfatta frågor som bäst hanteras lokalt eller nationellt. Huvuddelen av de uppgifter som det civila samhället inte klarar sköts bäst av lokala eller nationella myndigheter. Det måste innebära ett europeiskt mervärde om en uppgift skall anförtros åt unionen.

Denna ansvarsfördelning behöver uttryckas tydligare än vad som är fallet idag. Visserligen finns mycket redan skrivet i EU:s fördragstexter. Men fördragen är många gånger snåriga och svårtillgängliga.

Fördragen behöver ses över och görs mer moderna och lättillgängliga. De grundläggande författningarna bör föras samman och göras klarare så att EU:s medborgare lätt kan ta till sig vad EU har för uppgifter. Kalla det gärna en konstitution, även om det inte är fråga om en sådan i traditionell mening.

Mycket skulle dessutom vinnas om vi på ett tydligare sätt kunde slå fast vilka frågor som bäst kan lösas gemensamt med andra EU-länder och vilka frågor som bör skötas nationellt. Jag välkomnar därför tanken på att upprätta en så kallad kompetenskatalog.

Det kommer naturligtvis att råda delade meningar om vilka uppgifter som bör lösas på europeisk nivå. Det är emellertid en diskussion som jag tror är helt

nödvändig att föra. Arbetet bör dock inte påbörjas innan den första utvidgningsomgången genomförts. Det är rimligt att de nya medlemmarna är delaktiga i att utforma framtiden för den union de just blivit en del av. De bär också på historiska erfarenheter som är värdefulla att ta till vara.

EU behöver också förstärka rättsskyddet för EU-medborgare när det gäller relationerna till EU:s institutioner eller när nationerna tillämpar EU-bestämmelser. Det bör ske på två sätt.

Dels bör EU ansluta sig till Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Därmed blir EU underordnad samma fundamentala rättsstandard som medlemsstaterna är.

Därutöver behöver EU både i fördragen och i sin dagliga verksamhet stärka rättsskyddet. Det gäller inte minst på det känsliga området för brottsbekämpning. Enskilda människor kan hamna i kläm om EU:s institutioner av något skäl tar fel.

Men EU få inte ta över Europarådets grundläggande roll som garant för mänskliga rättigheter och demokrati i hela Europa. Det skulle försvaga Europarådet, som har en särskilt viktig uppgift att främja mänskliga rättigheter och demokrati i de ofta svaga demokratierna i östligaste delen av vår kontinent. Länder som kanske aldrig eller först på lång sikt kan bli medlemmar.

Vi är många – både i och utanför Sverige – som blev mycket konfunderade då Göran Persson i ett tal vid Klubb Norden gav sitt bidrag till dagens europeiska debatt. Han menade att EU:s ministerråd borde stärkas och att kommissionen och ministerrådssekretariatet på sikt skulle kunna slås samman. Det skulle försämra de mindre ländernas inflytande.

Efteråt har det inte sparats på ansträngningarna att förklara det närmast osannolika uttalandet. Ibland har man fått intrycket av att det nästan inte gjorts något uttalande. Men eftersom det osannolika ändå inträffat får det väl betraktas som sannolikt att det kan hända igen. Därför tror jag att det vore värdefullt om vi kunde reda ut begreppen.

En förstärkning av ministerrådet och det mellanstatliga inslaget i det europeiska samarbetet skulle medföra att fler beslut fattades av regeringarnas representanter bakom lyckta dörrar.

Det verkar som om Göran Persson tilltalas av att det utvecklas ett slags sluten diskussionsklubb där femton herrar gör upp. Men även om det var så kommunalrådet Persson en gång styrde i Katrineholm, bör Katrineholmsmodellen inte bli en svensk exportvara. En sak skall vi vara klara över: Perssons modell gynnar de stora ländernas intressen, men knappast Sveriges.

Sverige bör tvärtom fullfölja en över 200-årig tradition av offentlighet. Genom att beslut och handlingar i EU blir öppna för allmänheten och massmedia skärps kraven på kloka beslut. Det har dessutom en avhållande effekt för korruption.

EU bör få en offentlighetsprincip som faktiskt iakttas av alla EU:s institutioner. Detta skulle bidra till ett mer demokratiskt och effektivt EU.

Det är inte bra att EU:s toppmöten breder ut sig. Det finns en trend mot att komma med långa rekommendationer i frågor som inte är EU:s utan medlemsländernas ansvar. Medvetet ges bilden att EU har ett ansvar även på områden där medlemsländerna fullt ut bär ansvaret. Det kan vara för att skydda sig mot inhemsk kritik när utvecklingen på hemmaplan inte utvecklas så väl.

Vi såg hur det gick när fjorton av EU:s stats- och regeringschefer hastigt och ogenomtänkt beslutade att införa sanktioner mot Österrike. Sanktionerna blev ett fiasko. Sanktionerna stärkte de politiska krafter man ville försvaga och skadade Europasamarbetet.

Jag anser, liksom bland andra Finlands statsminister, att en stark och självständig kommission är de små medlemsländernas bäste vän. Det är den främsta garanten för att de gemensamma reglerna gäller för alla och tillämpas lika. En förutsättning för att kunna stärka kommissionens roll är dock att den reformeras och effektiviseras.

Det finns mycket vi kan göra för att förbättra den gemensamma marknaden. För det första måste reglerna vara tydliga, effektiva och enkla. Onödiga regler bör avskaffas och de krångliga förenklas.

Ett negativt exempel är de EU-regler som medger skattebefrielse av sjömän, vilka tillkom för att europeiska redare skulle få rimliga konkurrensvillkor mot så kallat bekvämlighetsflaggat tonnage.

Tanken var inte att Unionens olika stater skulle skattebefria hela yrkesgrupper för att skapa konkurrensfördelar för den egna nationens företag, vilket nu har hänt i Danmark. Om den danska modellen för subvention av färjesjöfart skulle bli allmän inom Unionen så kommer med stor sannolikhet kompensationskrav från andra transportföretag och risken är stor att EU går in i ännu ett oöverskådligt subventionssystem. En sådan utveckling vore mycket olycklig.

För det andra är det viktigt att reglerna på den gemensamma marknaden verkligen är gemensamma. Enskilda medlemsländer får inte bygga upp omfattande regelverk för att förhindra eller försvåra import från andra medlemsländer. Idag finns en hel del länder som inte efterlever de regler som gäller. Detta är en fråga som den svenska regeringen bör lyfta fram under ordförandeskapet och kräva krafttag från en stark kommission.

En viktig del i fullbordandet av den gemensamma marknaden är den gemensamma valutan. Det är logiskt och innebär stora fördelar att på en och samma marknad ha ett och samma betalningsmedel. Det ligger en stor dynamik i att förena en marknad som i dagsläget utgör 23 procent av världens BNP med fri konkurrens, låg inflation och transparenta priser.

För Sverige finns väsentliga vinster att göra. När priser i hela Europa sätts i samma valuta skärps konkurrensen och priserna pressas. När valutarisken minskar blir räntan över tiden lägre.

Vi har också långa och dystra erfarenheter av en skenande löneutveckling och återkommande devalveringar. Med euromedlemskapet stänger vi slutgiltigt dörren för devalveringar och lägger grunden för en ansvarsfull lönebildning som inte ligger i otakt med företagens produktivitet eller med omvärlden.

Jag har ibland funderat över vad som skulle ha hänt om konvergenskraven för medlemskap i euron hade varit i kraft och fullföljts ett decennium tidigare. Sannolikt hade vi då sluppit väsentliga delar av 1980-talets spekulationsekonomi. Vi hade sluppit den kris i betalningssystemen i början av 1990-talet som blev följden när bubblan till slut brast. Vi hade sluppit arbetslösheten som följde i efterfrågebortfallets spår. Och vi hade kunnat ägna 1990-talet åt att bygga för framtiden – inte åt budgetsanering och krishantering.

Idag har tolv av EU:s femton medlemsländer valt att delta i eurosamarbetet. Det är bara Sverige, Danmark och Storbritannien står utanför. Alla tre sitter på staketet och dinglar med benen. Och har naturligtvis – som glada amatörer – en massa synpunkter på matchen.

Många menar att är att euron skulle vara en svag valuta. Bakgrunden är värdeminskningen i jämförelse med den amerikanska dollarn. Den utvecklingen beror i allt väsentligt på den amerikanska ekonomins framgång och att EU-ländernas ekonomier är alltför reglerade.

Att eurons värde är föränderligt är inte ett tecken på svaghet. Däremot borde det tjäna som en ytterligare signal om att politiken behöver förändras för de europeiska politiker som klamrar sig fast vid styrmedel som inte fungerar.

Det finns ett tydligt mönster när det gäller regeringens europolitik. Så fort statsminister Göran Persson har uttalat sig positivt om euron, måste han av partitaktiska skäl återskapa osäkerheten. Ett steg framåt och två steg bakåt.

Jag har svårt att förstå varför regeringen vill vänta med något som är bra för Sverige. Statsministern har tydligt sagt att ett euromedlemskap är bra för den svenska välfärden. Sanningen är att det saknas politiskt ledarskap i denna viktiga fråga.

Det europeiska samarbetet stannar inte upp bara för att Sverige står utanför. Vi måste vara ärliga och erkänna att vårt utanförskap faktiskt innebär mindre inflytande i EU. Detta kommer att framgå tydligt under det svenska ordförandeskapet i EU. Sverige ersätts av Belgien i centrala möten och kommer att sitta på åskådarplats.

Vi borde inför ordförandeskapet klart och tydligt ha markerat eurons betydelse för Sverige genom att inleda ett offentligt samtal för att lägga grunden för den ofrånkomliga folkomröstningen. Tystnad vinner inga folkomröstningar.

Med tiden har alltfler européer börjat efterfråga en tydligare europeisk röst på den internationella scenen. När femton EU-länder talar med en och samma röst ökar det internationella inflytandet.

Men vi ser också det trista resultatet när européerna inte kan enas. Det senaste fallet var Mellanöstern, där utrikespolitiken spretade åt alla håll både bland EU-länder. Men det gällde även inom det svenska regeringskansliet.

Vilka är de stora problem vi står inför? Få uppgifter är så viktiga för EU som att skapa säkerhet och stabilitet på västra Balkan. När befolkningen nu tvingat Milosevic att lämna ifrån sig makten gäller det att en gång för alla säkra en demokratisk utveckling.

Men det finns fortfarande orosmoln. Jag tänker naturligtvis främst på Kosovo. Det internationella samfundet har här ett betydande ansvar att trygga freden. Den amerikanska närvaron spelar en central roll och får inte avvecklas i förtid.

Tanken är att EU:s marknader skall öppnas för export från länderna på västra Balkan. Detta behövs. Men det krävs också ett framtida medlemskapsperspektiv. Det krävs ökade insatser för att främja ett regionalt samarbete mellan dessa länder där vi också betonar den mänskliga dimensionen. Vi måste återskapa möjligheterna för människor att kunna röra sig fritt och säkert för att träffas över gränserna.

Det är viktigt att EU för en aktiv Rysslandspolitik. Det ligger i EU:s intresse att bistå Ryssland att bygga de strukturer som krävs för att utveckla en väl fungerande marknadsekonomi och en stark demokrati där individen har full frihet. Ett sådant Ryssland kommer att kunna forma ett strategiskt partnerskap med EU-länderna.

Sverige måste också i ökad utsträckning blicka söder om Alperna och stödja en tydlig politik för länderna vid Medelhavets södra och östra kust. Det handlar

om de arabländer samt Israel som utgör EU:s närområde i syd. Här är strävan att bygga ett frihandelsområde till år 2010. Det är viktigt att detta samarbete intensifieras.

Det får inte heller råda någon tvekan om att Sverige tar sitt ansvar när det väl gäller. Vi talar om Europasolidaritet. Det är glädjande att statsminister Göran Persson nu en gång för alla övergivit neutralitetspolitiken. Lite märkligt är det förstås att Persson väljer att tillkännage sin politisk omsvängning i Financial Times. Men det har hänt förr. Sist gällde det euron.

Det går inte att vara neutral som EU-medlem. Vi deltar, vi agerar, vi känner ansvar. Vi skulle inte kunna vända ryggen åt ett medlemsland som angrips. Men det gäller även våra grannländer som står utanför EU.

Den gemensamma europeiska säkerhets- och försvarspolitiken (ESDP) är ett välkommet komplement till Nato. Att Europa tar större del i och en större andel av militära insatser på den egna kontinenten – i nära samverkan med USA – kompletterar och stärker den transatlantiska säkerhetsgemenskapen.

Fortfarande är det en realitet att en större kris på den europeiska kontinenten kommer att kräva att Nato agerar militärt. EU-ledda militära insatser kommer endast att bli aktuella i situationer där Nato som helhet valt att inte delta i insatsen.

År 2003 skall EU ha beredskap att snabbt sätta in en militär styrka på upp till 60 000 man samt upp till 5 000 civilpoliser i en krissituation. Vid EU-ledda militära insatser är tanken att Nato skall kunna bistå med militär planering och resurser.

Det vi talar om är en formell relation mellan EU och Nato. En sak är klar: Att Sverige står utanför Nato begränsar vårt inflytande över denna process. Ett svenskt Nato-medlemskap är ett naturligt steg på vägen mot ökat säkerhetspolitiskt samarbete.

Faktum är att genom att Sverige nu tar en aktiv del i europeisk krishantering blir det nödvändigt att föra en mer öppen och trovärdig debatt om svensk säkerhetspolitik. Den svenska regeringens problem är att när kartan inte längre

stämmer överens med terrängen, då följer man kartan. Vi är bra på att lura oss själva, men vi lurar inte andra länder.

När EU tar steg mot en stärkt krishanteringsförmåga krävs att retoriken backas upp med resurser. Det är inte trovärdigt att bygga upp nya militära strukturer inom EU utan att tillföra ökad militär kapacitet. När den svenska regeringen kraftigt skär ned det svenska försvaret tas ingen hänsyn till detta.

Men det handlar också om förmåga till snabba insatser. Det måste finnas väl fungerande beslutmekanismer och politisk vilja bland EU:s medlemsländer att agera om det uppstår en krissituation som kräver en EU-ledd insats.

Men det är inte bara EU som emellanåt drar benen efter sig. Regeringens saktfärdighet i Kosovo var pinsam. Den svenska snabbinsatsstyrkan skulle ha varit på plats efter 30 dagar. Det tog närmare fem månader.

Det svenska deltagandet får inte hindras av budgetgräl i regeringskansliet om vilket departement som skall kostnadsföra notan. Det internationella engagemanget får heller inte rycka sönder försvarets långsiktiga planering.

Men erfarenheterna från Bosnien och Kosovo visar också att militära insatser måste kompletteras med civila insatser för att uppnå varaktig fred i konfliktdrabbade regioner.

Vi kan inte utesluta att det kommer att uppstå nya kriser i och utanför Europa under det svenska ordförandeskapet. Hur blir det då med svenska truppbidrag?

Det svenska ordförandeskapet i EU närmar sig med stormsteg. Sverige har då uppgiften att leda arbetet för att forma ett modernare, öppnare och mer konkurrenskraftigt Europa. Detta kräver klara prioriteringar och handlingskraft, men också politiskt ledarskap.

Den mest centrala frågan under det svenska ordförandeskapet måste vara att åstadkomma ett politiskt genombrott i förhandlingarna med de kandidatländer som kommit längst.

Dessutom måste EU och USA tillsammans sätta fart på förhandlingarna om en liberalisering av världshandeln. Här finns betydande möjligheter om den svenska regeringen agerar kraftfullt och tar till vara det momentum som skapas om en ny amerikansk frihandelsvänlig administration tillträder.

Om EU och USA som dominerande enheter i världsekonomin kan komma överens om en fast plan för liberalisering så finns det goda utsikter att ta ett betydande steg framåt. Alla skulle vinna på en sådan utveckling. Detta gäller inte minst utvecklingsländerna och därmed möjligheterna att minska klyftorna mellan rika och fattiga länder.

Den genomsnittliga tullnivån för industrivaror är i EU idag 3-4 procent. EU:s förhandlingsbud borde vara att helt avskaffa tullarna till i-länderna.

Jordbruksprodukter utgör en komplicerande faktor. Det är på tiden att EU som den största aktören i WTO med betydande jordbrukssubventioner, lägger fram en bindande plan för hur den europeiska jordbrukspolitiken skall integreras med världsmarknaden. På sikt måste målet vara att låta marknaden för jordbruksprodukter fungera utan kvoter, pris- och produktionsinterventioner. Därigenom skulle en sund världsmarknad för jordbruksprodukter kunna etableras. Idag utgör priserna på världsmarknaden ofta dumpningspriser vilket medför att de är konstlat låga. Detta får svåra konsekvenser för många länder, inte minst i tredje världen.

Sverige har också möjlighet att ta initiativ till att skärpa bestämmelserna vad avser gränsöverskridande föroreningar. Man slänger inte sopor på grannens tomt. Om man gör det så får man plocka upp dem eller betala för att någon tar hand om dem.

Den svenska regeringen bedriver en oansvarig miljö- och energipolitik. EU-kommissionen varnar i en ny rapport för att minskad användning av kärnkraft ökar EU-ländernas utsläpp av växthusgaser. I rapporten konstateras att utan kärnkraften har EU-länderna svårt att klara Kyotoprotokollets målsättningar.

Genom att stänga Barsebäck I måste vi nu i ökad utsträckning använda oss av fossila bränslen. Resultatet är ökade koldioxidutsläpp och föroreningar.

Fortfarande växer det ekonomiska gapet mellan USA och Europa. Det finns mycket européerna skulle kunna göra för att bli mer konkurrenskraftiga. Det finns också mycket Sverige skulle kunna göra för att bidra till att stärka EU:s roll.

Sverige skall fullt ut delta i att skapa ett EU som ger större utrymme åt europeisk mångfald samtidigt som samarbetets centrala delar skyddas. Vi får inte bidra till en utveckling som leder till att Europasamarbetet urvattnas.

Sverige skall ta vara på de möjligheter som Europa erbjuder. Vi har idag tidigare oanade möjligheter att resa, studera, arbeta och handla över hela världen. Globaliseringen har, i närmast bokstavlig mening, fört världen mycket närmare. Det europeiska samarbetet är en del av detta, men långt ifrån allt.

Världen rymmer ännu mer möjligheter än vad som ryms på den europeiska kontinenten. Men rätt utnyttjat kan det europeiska samarbetet bli vårt främsta verktyg för att ta till vara den globala världens möjligheter. Europa är vår språngbräda ut i världen och samtidigt en källa till trygghet och förankring.

Källa
Manuskript inskickat av Moderaterna.

Taggar
Moderaterna, Politiska tal

URI
https://www.svenskatal.se/tale/bo-lundgren-mojligheternas-europa